

Oponentský posudek diplomové práce Bc. Zdeňky Ouřadové *Kvalitativní a kvantitativní parametry prezentace lexikální zásoby ve vybraných učebnicích češtiny pro cizince*

1. Koncepce práce

Diplomová práce má promyšlenou strukturu (přehledně popsanou v abstraktu), jednotlivé části na sebe navazují. Obsahově-hierarchické uspořádání částí je poněkud diskutabilní u 3. kapitoly, kde jsou celkovému tématu kapitoly *Proces osvojování lexikální zásoby ve výuce cizího jazyka* podřazeny podkapitoly 3.2 *Osvojování lexikální zásoby ve vztahu k dalším lingvistickým disciplínám* a 3.3 *Osvojování lexikální zásoby ve vztahu ke gramatice*; diskutabilní zejména v konfrontaci s (kohoponymní) podkapitolou 3.1 *Postupy užívané v procesu vyučování nové lexikální zásoby*. Koncepce je naznačena poněkud lapidárně v úvodu, tam je také formulován cíl práce. Pro teoretickou část je stanoven jako představení a definování hlavních termínů a obsahu lexikální zásoby pro výuku češtiny jako cizího jazyka (s. 11). Cílem výzkumné části práce je najít odpověď na otázku, zda učebnice pracují v rámci osvojování češtiny pro cizince efektivně s lexikální zásobou (s. 39). – Tyto cíle považuji za poněkud obecné a široké (navíc: lze vůbec definovat obsah slovní zásoby pro výuku cizího jazyka?). Obdobně jsou velmi obecná lingvodidaktická doporučení pro výuku plynoucí z provedené analýzy uvedena v závěru práce.

Odborná lingvistická (lexikologická), příp. didaktická terminologie je vesměs užívána konzistentně, avšak vyskytují se i nepřesnosti při užívání terminologie i celkově při formulování v odborném textu, zejména ve smyslu zjednodušování, viz např.:

s. 13 (aj.): ... slovní zásobu lze dělit na pojmy... – V diplomové práci se nerozlišují termíny *slovo/lexém* (výraz) a *pojmem*, tj. jednotky roviny lexikální (lexikálněsémantické, pojmenovací) a myšlenkové (kognitivní). Ačkoli se s tím lze v literatuře setkat, nepovažuji to za adekvátní. Bylo by vhodné minimálně na tuto dichotomii upozornit.

s. 16: rozsah komunikativních schopností studenta. – Jde o: komunikační schopnosti

Na teoretickou kapitolu navazuje praktická, analytická část diplomové práce, obě jsou provázány. Klíčové pojmy jsou objasněny, uváděny jsou k nim reference a citace z relevantní odborné literatury.

Hodnocení: C

2. Metodologie

Metodologie práce je popsána v 5. kapitole, výzkum má kvantitativní a kvalitativní část. Předmětem analýzy jsou dokumenty a fyzická data ve vybraných třech učebnicových řadách. Získaná data jsou v práci prezentována v přílohách 8–10, jejich vyhodnocení a shrnutí názorně zachycují grafy v podkapitole 5.1.3. Poněkud diskutabilní (a v práci nezdůvodněný) je výzkumný předpoklad, že lexikální zásoba předkládaná učebnicemi nekoresponduje s obsahem stanoveným popisy jednotlivých referenčních úrovní (s. 52).

Ačkoli se na s. 11. slibuje, že „[e]fektivitu práce s lexikem ve vyučování češtiny pro cizince budeme sledovat jednak na obsahu lexika, které je určeno k osvojení, jednak na formě užitě při jeho prezentaci v učebnicích“, zůstává to spíše v obecné rovině a pouhém zaznamenávání (v přílohách), důkladnější komentáře a interpretace chybí.

Hodnocení: B

3. Práce s odbornou literaturou

Diplomová práce vychází z adekvátní lexikologické a lingvodidaktické literatury, její rozsah považuji za postačující, i když by jistě bylo možné jej rozšířit (zejména pro vymezení některých klíčových pojmů, např. na základě definování v NESČ). Autorka pracuje s odbornou literaturou adekvátně, správně cituje v textu i v závěrečném seznamu. Citace a parafráze z odborné

literatury jsou většinou pouze uváděny a zůstávají bez komentování, i když by se zejména v části lingvodidaktické možnosti komentovat nabízely. V lexikologických výkladech je tento přístup postačující.

Hodnocení: A

4. Formální úroveň práce

Diplomová práce má přiměřený rozsah, její text zahrnuje všechny náležitosti. Autorka dodržuje pravidla způsobu citování a typografické úpravy. V textu jsou však pravopisné či gramatické chyby, objevují se i odchylky od pravidelné větné stavby. Viz např.:

pravopis (interpunkce):

- s. 22: Důvod spatřuje především v tom, že opakování nepřináší nové poznatky a není-li vhodně vedeno,
- s. 27: idiomatické a frazeologické jednotky, neboli idiomy a frazémy,
- s. 27: Úskalím pro studenty, kteří si osvojují cizí jazyk může být kromě
- s. 27: Obtíže, se kterými se studenti, při osvojování frazeologismů setkávají,
- s. 29: V praxi se setkáváme i s výukou, vedenou bez učebnice
- s. 35: měl by se snažit vyváženě střídát vyučovací aktivity a tvořit tak vhodné učební podmínky
- s. 45: Studenti by tyto lexikální jednotky patrně neměly sloužit k aktivnímu vyjadřování

gramatika (shoda):

- s. 30: Proto by měl ve vyučování nabízet pestrou škálu lexikálních cvičení, které
  - s. 31: Hrou může být také zprostředkovány sociokulturní aspekty země
- větná stavba:

- s. 35: V následující tak charakterizujeme typy studentů a předkládáme možnosti
- s. 42: fráze, které mají studentům sloužit k dotazování
- s. 57: je nutné věnovat dostatečnou pozornost volbě učebnic.

formální neobratnosti:

- s. 21: demonstrace není pouze o pasivním přihlížení
- s. 57: Úskalím naší práce může být odlišný přístup autorů učebnic ke zpracování přehledů lexikální zásoby ve *slovníčcích*, jež byly předmětem kvantitativní analýzy. – Je variantnost přístupů v učebnici skutečně úskalím analýzy v diplomové práci?

Hodnocení: C

5. Celkové hodnocení

Diplomová práce splňuje požadavky kladené na tento typ prací, doporučuji ji tedy k obhajobě a navrhuji klasifikovat ji v závislosti na průběhu obhajoby stupněm **velmi dobře – dobře**.

6. Otázky k obhajobě:

s. 12: Předmětem lexikologie je lexikální zásoba, již lze rozlišit trojí: – Co je tím myšleno, které jsou tři naznačené druhy?

s. 12: Znalost lexikální zásoby řadíme mezi zásadní části studia cizího jazyka, nicméně na každé úrovni osvojení cílového jazyka hraje lexikální zásoba jinou roli. – V jakém smyslu je znalost částí studia? Můžete blíže určit různé role lexikální zásoby pro jednotlivé úrovně osvojení jazyka?

s. 12: U pokročilých mluvčích je naopak dostatečná šíře lexikální zásoby podstatná pro adekvátnost vyjádření. – Vyplývá z toho, že u začátečníků či středně pokročilých není znalost lexikální zásoby podstatná?

s. 49: Značení zkratkami podle nás v některých místech působí nepřehledně. – Uveďte příklad(y).

Praha 27. 8. 2020

doc. PhDr. Ivana Bozděchová, CSc.